

УДК 37.017:316.4/.7:[32:351
DOI 10.36030/2310-2837-4(99)-2020-21-27

РОЛЬ ОСВІТИ ЯК ЧИННИКА МОТИВАЦІЇ ГРОМАДЯН НА ЄДНІСТЬ, ТОЛЕРАНТНІСТЬ І МИР В УПРАВЛІНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ ПРОБЛЕМНОГО СВІТУ

М. І. Пірен,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

О. М. Петроє,

Національна академія державного управління при Президентові України

М. Г. Іванчук,

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

У статті по-новому, з позицій сьогодення розкрито роль освіти в контексті мотивації громадян на інноваційне мислення щодо розв'язання проблем кризовості в суспільстві, проблемності стосунків у процесі міжособистісної взаємодії, праці, формування довіри, поваги до політиків, культурно-освітнього діалогу між громадянами та політиками з метою досягнення порозуміння та впровадження демократичних змін. З нових позицій осмислено роль громадянської освіти, що спрямована на формування громадянина як суб'єкта політики, який повинен долучатися до її творення та реалізації, а також виділено ідею щодо гуманізації людського суспільства шляхом духовності та просвітницької роботи освітян у суспільстві.

Ключові слова: освіта; мотивація; громадяни; толерантність; єдність; громадянська освіта; громадянська компетентність; кризовість.

EDUCATION AS A FACTOR MOTIVATING CITIZENS FOR UNITY, TOLERANCE AND PEACE IN THE MANAGEMENT CULTURE OF THE TROUBLED WORLD

M. I. Piren,

Chernivtsi National University Named after Yuri Fedkovych

O. M. Petroe,

National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

M. G. Ivanchuk,

Chernivtsi National University Name dafter Yuri Fedkovych

In the article, the authors in a new way, from the standpoint of today, approached the role of education in the context of motivating citizens to thinkin novatively too vercomet hep problems of crisis in society, problems of interpersonal relationships, work, trust, respect for politicians, cultural and educational dialogue. The problem of itizens and politicians for understanding about democratic change was priparated, the new positions of the role of civic education was comprehend, which is a imed at forming a citizenas a subject of politics, which should bein volvedin its creation and implementation, aswell as thei dea of humanization of human society through spirituality and educational work of educatorsin society.

Keywords: education; motivation; citizens; tolerance; unity; civic education; civic competence; crisis.

Постановка проблеми. В умовах глобалізації, економічної кризи, пандемії коронавірусу у світі загострюється проблема стосунків як на особистому, так і на міжнародному рівні. Особливо ситуація погіршується, коли суспільство психологічно занепокоєне через складність життя, стан здоров'я, зневірене у кращому, а непрофесійність, зрощення з олігархічними кланами політиків ведуть не до покращання життя людей, злагоди і миру, а до загострення соціальних, економічних, політичних і духовних криз, що, зрештою, призводить до протистоянь, терактів та насильства, збройних конфліктів. Така ситуація сьогодні характерна не лише для України, а, на думку експертів, для всього світу.

Аналіз дослідження проблеми. Розв'язання існуючих проблем на сьогодні передбачає реалізацію ідеї мотивації громадян через освіту на єдність, толерантність, чесну працю та мир. Адже довіра до більшості політичних партій в Україні є надзвичайно низькою через їх прорахунки та некомпетентність в управлінні суспільними процесами. Згубно на авторитет політиків та певної частини управлінців діють обіцянки народові, які не виконуються. Зокрема, частина українських політиків не має досвіду управління, частина керується старими догматами, інша частина втрачає довіру через участь у корупційних схемах, а ті з політиків, які мають інтелектуальну спроможність і прагнуть реалізувати сучасні проекти змін, утверджують свої ідеї на

© Пірен М. І., Петроє О. М., Іванчук М. Г., 2020

національному, територіальних і секторальних рівнях, у територіальних громадах, не мають достатньої підтримки ні з боку управлінської системи, ні від громадянського суспільства.

Базовим підґрунтям дослідження духовної складової освіти як чинника мотивації громадян на єдність, толерантність і мир в управлінській культурі проблемного світу слугують положення Біблійних Писань. Важливе значення для дослідження проблеми мають праці видатних українських мислителів і державних діячів: Г. Сковороди, М. Грушевського, В. Винниченка, Є. Гливи, О. Чижевського, а також сучасних вітчизняних учених В. Карлової, О. Карпенка, В. Кременя, І. Кресіної, Л. Сердюк, В. Трощинського, Т. Федірчик, Г. Філіпчука. Дослідження ґрунтується на результатах попередніх наукових розвідок авторів (Пірен, 2017; 2018; 2020; Петроє, 2012; Іванчук, 2004; 2016). Методологічним підґрунтям дослідження теми статті слугували також положення Декларації принципів толерантності ЮНЕСКО (1995); Звіту про наукову освіту відповідального громадянства Європейської Комісії, 2015; Закону України «Про вищу освіту» (2014); Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013); Концепції розвитку громадянської освіти в Україні (2018) та ін.

Мета дослідження проблеми. Метою дослідження є розкриття сучасних підходів до осмислення освіти як чинника мотивації громадян на єдність, згуртованість, толерантність, злагоду та мир. Вищеперераховані феномени є надзвичайно актуальні. В Україні триває процес децентралізації, створення територіальних громад. Цей процес є досить перспективним для суспільно-політичних змін, що спрямовані на свідому підготовку громадян України до об'єднання з метою переосмислення свого місця в суспільстві, щоб подолати кризові стани, в яких сьогодні перебувають світ і Україна.

Виклад основних ідей дослідження. У зв'язку із цими першочерговими завданнями суспільства, що стоять на порядку денному сьогодні перед освітянами, є мотивація громадян на єдність, толерантність та мир.

Нині встановлення культурно-освітнього діалогу передбачає врахування низки ціннісних орієнтацій, необхідних для суспільного виживання і вільного демократичного розвитку. Це етика і стратегія ненасилля; ідеї терпимості до чужих, але гуманних для людини позицій, цінностей і культур; ідеї діалогу і взаєморозуміння; пошук взаємовигідних компромісів та інше.

Виходячи з цього особливої актуальності набуває завдання виховання толерантності в освітян-

ській практиці як основи міжсуб'єктної взаємодії на всіх рівнях життєдіяльності громадян і, зокрема, школяра та студента як майбутнього нації.

Поняття «толерантність» (від лат. «tolerantia») означає «терпіння». Проте терпіння – це не лише здатність пасивно сприймати життєві негаразди, а й активно протидіяти їм, будувати стосунки взаєморозуміння, поваги, злагоди й миру. Саме такий підхід до мотивації толерантності громадян та політиків покликана сформувати освіта, оскільки орієнтація на суспільний феномен, тобто цінність самого себе та іншого, реалізується як терпимість до чужого способу життя, поведінки, звичаїв, думок, ідей, вірувань тощо. Проте слід пам'ятати, що цінність тісно пов'язана з поняттям «міра речей» та «не зашкодь», в той час як претензія на виключне володіння істиною призводить до диктатури і нетерпимості. Про це політики, управлінці, громадяни повинні пам'ятати в процесі взаємодії на всіх рівнях життєдіяльності: від представників територіальних громад до високопосадовців усіх інститутів влади. На такому підході базується мотивація політиків та науковців, викладена в «Декларації принципів толерантності» 1995 р. Генеральної конференції ЮНЕСКО (Декларація принципів толерантності, 2001, с. 62).

Таким чином, освітяни в процесі навчальної, творчої та просвітницької діяльності серед громадян покликані мотивувати їх з огляду на розмаїття рівнозначності багатоліких людських світів до гідного самовираження та самовідчуття єдності в багатоманітті складного світу. Адже всі існуючі проблеми виникають не без участі самих людей, які забувають жити за заповідями, викладеними в Біблії та Євангелії (Біблія, 1993, від Мар. 1.14; Пірен, 2020).

К. Кетелс, професор Гарвардської школи бізнесу, зауважує, що «ми живемо у світі, який американці називають VUCA – нестабільному, невизначеному і неоднозначному... Саме такий сьогоднішній світ – і він не збирається змінюватися. Радше, як показала нинішня корона-криза, навпаки: зміни пришвидшуватимуться, факторів невизначеності стає більше. І ще дуже цікавий час для креативних людей, бо старі робочі моделі більше не функціонують» (Дубровик-Рахова, 2020, с. 10–11).

Це вимагає не лише нового світорозуміння, базованого на духовних засадах, а й формування нової функціональної моделі освіти в контексті сучасного полікультурного суспільства, де єдність, толерантність і мир мають сприяти вибудовуванню життя на новітніх базах даних, спонукати до оволодіння сучасною інформацією, реагування на змінні технології.

Головне – трансформувати все це намагання вибудувати життя і мистецтво жити в мирі та розвиватися з іншими народами. Сьогодні необхідно навчити молоду людину цінувати різноманіття культур через діалог, що дає кожному індивіду право на вільне, гуманне, людиноцентричне, культурне самовизначення.

Культура дедалі більше розвиватиметься в напрямі не стільки національних, скільки індивідуальних відмінностей та особливостей, що живляться культурними надбаннями всіх народів світу. Тому так важливо освітянам формувати принципи єдності, толерантності та миру через міжкультурну взаємодію.

Виходячи із проблем сьогодення стратегічними орієнтирами освіти мають стати:

- формування національної свідомості у громадян, особливо молоді на основі культурного плюралізму, який вимагає мислити глобально, діяти локально;

- виховання високої культури міжнаціонального спілкування, що сприяє утвердженню інтеркультурної комунікабельності особистості в суспільстві, злагоді та миру у світі;

- звернення освітян у практичній роботі до проблем духовної відповідальності, гуманізму і моралі з огляду на сучасні умови розвитку суспільства.

Ці проблеми полягають у тому, що людство в результаті інтенсивного економічного розвитку стало втрачати духовну складову, економічні інтереси почали переважати ідеали свободи і гуманізму та духовної відповідальності. Тому такий суспільний стан свідомості зумовлює потребу в загальному духовному оновленні, що, безперечно, приведе до зниження внутрішньої та зовнішньої агресії. Проблеми духовності завжди були складовою українського виховного ідеалу. Адже саме завдяки П. Кулішу «Святе Письмо» вперше було перекладено на українську мову і відіграло велику культурно-освітню роль, сприяло духовній єдності, наступності та спадкоємності поколінь.

Освіта як найважливіший чинник пізнання світу і людини в ньому спроможна тоді мотивувати громадян на єдність, толерантність і мир тільки за умов інноваційного мислення освітян, зокрема педагогів. Для цього необхідні мотиваційно-ціннісні та інструментальні складники освітянської культури та відповідно серйозна підтримка освітян державою, територіальними громадами та суспільними інститутами щодо їх соціального забезпечення, модернізація освіти відповідно до сучасних потреб щодо культури, духовності та миротворчої місії в період глобалізації, економічної кризи та пандемії коронавірусу.

Світ цінностей пов'язаний зі сферою освітньої діяльності людини, її моральною свідомістю, яка дає змогу пізнавати інших. Формування гуманного, демократичного мислення людини в наш час має відбуватися протягом життя, починаючи з дитинства в родинному колі і послідовно поглиблюватися в навчальних закладах різного рівня, самоосвітою, освітою впродовж життя (Іванчук, 2004).

Слід зазначити, що в класичній науковій думці та педагогіці обґрунтовано сенс буття людини, гуманних взаємин, утвердження добра, милосердя, любові в космічних вимірах мало місце у філософів-класиків трактується по-новому і сьогодні. Дуже оригінальні думки знаходимо в працях Г. Сковороди, зокрема в роботі «Буквар миру». Ідеї Г. Сковороди доводять, що людина покликана утверджувати добро на землі, а війна, насилля руйнують щастя людей. «Блаженна натура» – Бог створив подібне людині легким, а важке у досягненні – непотрібним, бо існує відповідність між справжніми потребами і засобами їх задоволення» (Сковорода, 2015; Філіпчук, 2016).

Наразі в Україні формується новий тип громадянина XXI ст., який повинен бути освіченим, грамотним та активним, ініціатором та учасником змін у своїй громаді, країні. У формуванні громадянських компетентностей особистості, необхідних для життя в умовах демократії, полягає місія громадянської освіти. До речі, утвердження громадянської освіти в країнах Європейського Союзу реалізується давно і активно з метою формування компетентного громадянського суспільства. Громадянська освіта спрямована на формування громадянина не як об'єкта політики, а як суб'єкта, який активно долучається до процесу її творення.

З жовтня 2018 р. Кабінет Міністрів схвалив Концепцію розвитку громадянської освіти в Україні. Згідно із цим документом громадянська освіта розглядається як «навчання та громадянське виховання на основі національних та загальнолюдських цінностей».

Наприкінці 2019 р. Міністерство освіти і науки України внесло на громадське обговорення проект «Стратегії розвитку громадянської освіти на період до 2022 р.», а в липні 2020 р. – проект «Стратегії розвитку громадянської освіти на період до 2030 року», що «базується на необхідності створення сприятливих умов для формування та розвитку громадянських компетентностей людини. Громадянська освіта має охоплювати всі види освіти (формальну, неформальну, інформальну), а також всі рівні освіти і всі вікові групи громадян, включно з освітою дорослих (Концепція розвитку, 2018).

Актуальність громадянської освіти підвищується в умовах парадоксальності українських реалій. Це пов'язано з багатьма причинами, а саме:

- не всі елітні групи спроможні здійснювати демократичні перетворення;
- суспільна свідомість не зовсім готова приймати демократичні ідеї;
- внутрішні умови та стан суспільства недостатньо сприятливі для реалізації ефективної демократизації;
- процес популістських обіцянок політико-владної еліти став розвиватись ще активніше, особливо після 2019 р.

Слід зауважити, що початком трансформаційних процесів основних засад освітянського спрямування для демократії в Україні було майже проігноровано, оскільки це не вважалось пріоритетним.

Проте вважаємо за необхідне наголосити, що в Школі громадянської та волонтерської участі і патріотичного виховання «Агенти змін» навчання спрямоване на формування свідомої ролі її учасників у суспільстві, заохочення їх до участі у справлянні впливу на розвиток суспільних змін демократичного характеру. Позитивним є уже те, що в межах суспільного виклику Міжнародної освітньої програми «Destination Imagination», ліцензованим партнером якої є в Україні Національний центр «Мала академія наук України», команди учнів аналізують проблеми своєї громади та роблять спроби вирішити їх шляхом створення та реалізації проектів щодо майбутнього інноваційного розвитку громади, які вони досліджують. Таким чином, громадянська освіта уможливила демократичні миротворчі процеси та становлення громадянського суспільства в Україні.

У сучасному глобалізованому світі відбувається науково-освітянське переосмислення основних цінностей, що визначають специфіку відносин між людьми. Важливе значення нині має обмін науково-культурним досвідом, який є основою толерантності в динаміці налагодження ефективної комунікації. Для здійснення позитивних змін, спрямованих на розвиток української освіти в контексті європейських та світових тенденцій, велике значення має підвищений інтерес до наукової освіти, що набуває все більшого поширення в освітніх системах високорозвинених країн світу. Наукова освіта розглядається не лише як підготовка нового покоління науковців, а і як процес формування нового активного типу мислення учнів, тих, хто охоплений різними формами навчання, що стало актуальним у розвинених країнах світу.

На виділенні вагомого значення наукової освіти для сучасного суспільства наголошено у Звіті Єврокомісії «Наукова освіта для відповідальних громадян» 2015 р. У Звіті, зокрема, йдеться про важливість наукової освіти громадян та зацентовано увагу саме на мотивації до дії, розвитку для громадянської культури з метою:

- сприяння розвитку в них культури наукового мислення та використання аналізу щодо прийняття рішень, які базуються на фактичних даних;
- формування у громадян знань, навичок і почуття впевненості, щоб брати активну участь у житті суспільства у світі, що побудований на основі складних наукових і технологічних досягнень;
- зосередження уваги на мотивації громадян щодо набування їх стилю практичного вирішення проблем і готовності до інноваційної діяльності;
- формування у них аналітико-критичного мислення, що відкриє можливість для усвідомленого, соціально відповідального та професійно активного життя (Science Education for Responsible Citizenship, 2015).

Остаточним результатом такого навчання має бути новий тип мислення учнів, студентів, громадян у суспільстві, а науковий світогляд мотивуватиме їх на єдність, толерантність і мир у сучасному проблемному світі. Для реалізації цього завдання потрібна нова якість культури людини, її свідомості, компетентностей і моралі.

Отже, держави, народи, політики, освітяни, вчені, митці, громадські діячі мають усвідомити, що ХХІ ст. з його наповненістю новітніми знаннями та проблемами, спричиненими некоректністю їх використання, сьогодні повинні серйозно замислитися над тим, щоб зберегти мир і людство, бо «осквернилась земля під своїми мешканцями, бо переступили закони, постанову порушили, зламали вони заповіта відвічного...» (Біблія, 1993).

Поряд з великими інтелектуальними і технологічними здобутками людське суспільство значно поступається щодо етичної відповідальності й мотивації чинити Добро. Міжнародне право сьогодні політики перетворили у право сильного панувати над слабким, водночас безперервно декларуючи при цьому цінності свободи, демократії і гуманізму...

Більшість учених, освітян цивілізованих країн прагне створити якісну освітню систему в інтересах покращання життя людей, розуміючи, що найбільшим національним багатством є людський капітал. Однак дані ООН засвідчують, що Україна за тривалістю життя посідає 122-ге

місце у світі. І це незважаючи на наявність сучасної освіти, інноваційних технологій, багатих природних ресурсів, сприятливих кліматичних умов, більшість громадян України перебуває на межі бідності. Це серйозна проблема, яку повинні всебічно проаналізувати урядовці, представники управлінської культури на регіональному рівні та в територіальних громадах. Одним із напрямів її розв'язання є реалізація ідеї розвитку малого та середнього бізнесу, що дасть змогу збільшити кількість робочих місць та запобігти міграції молоді й людей середнього віку в більш розвинені країни.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виходячи із викладеного вище доходимо висновку, що світ у XXI ст. продовжує традиційно використовувати освіту як найефективніший інструмент впливу на гуманізацію людини і творення «людського капіталу». Але вдосконалити світ стане можливим лише тоді, коли відбудуватиметься гуманізація суспільства, особис-

тості, мудрість та професійність політиків у суспільстві. Моральний стандарт правди, чесності в суспільстві покликані формувати освітяни та духовенство. Саме від духовної відповідальності, освіченості і культури (загальної, професійної, громадянської) залежатимуть успіх у досягненні прогресу і миру у світі.

Урядовці, науковці, освітяни, політики та всі громадяни України на сучасному, складному етапі кризовості суспільства, повинні розуміти що владу має творити кожен громадянин своєю власною культурою, громадянською позицією у суспільстві, засвоюючи передові ідеї освіти як професійно-компетентнісного характеру, так і практично виховного впливу.

Перспективним для подальших досліджень є завдання обґрунтування та посилення ролі освіти публічних службовців як чинника їх мотивації на єдність, толерантність і мир в управлінській культурі проблемного світу.

Список використаних джерел

- Андрущенко В. П. Світанок Європи: проблеми формування нового вчителя для об'єднаної Європи XXI століття. 3-тє вид. Київ : Знання України, 2015. 1099 с.
- Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку : навч. посіб. Київ : Академвидав., 2012. 256 с.
- Біблія або Книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту / із мови давньоєвр. та грец. на укр. наново перекладена. Старий Заповіт. Київ : Укр. Бібл. т-во, 1993. 296 с.
- Глива Є. Онтологічний образ людини в творчості Григорія Сковороди. Київ : Вид-во ТОВ «КММ», 2006. 256 с.
- Декларация принципів толерантності. Утв. резолюцією 5.61. Генер. конф. ЮНЕСКО от 16 нояб. 1995 г. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_503#Text
- Дубровик-Рахова А. Крістіан Кетелс: «Не надто захоплюйтесь рейтингами». *День*. 2020. 30–31 жовтня С. 10–11.
- Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- Іванчук М. Г. Інтегроване навчання: суть та виховний потенціал (Виховання особистості молодого школяра в умовах інтегрованого навчання). Чернівці : Рута, 2004. 99 с.
- Концепція розвитку громадянської освіти в Україні : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 03.10.2018 № 710-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-konceptiyi-rozvitku-gromadyanskoyi-osviti-v-ukrayini/>

References

- Andrushchenko, V. P. (2015). Svitank Yevropy: problemy formuvannia novoho vchytelia dlia obiednanoi Yevropy KhKhl stolittia [Dawn of Europe: problems of formation of a new teacher for the united Europe of the XXI century]. [3rd ed.]. Kyiv : Knowledge of Ukraine. 1099 p. [in Ukrainian].
- Bekh, I. D. (2012). Osobystist u prostori dukhovnoho rozvytku [Personality in the space of spiritual development : textbook]. Kyiv : Akademvydav. 256 p. [in Ukrainian].
- Bibleor Books of the Holy Scriptures of the Old and New Testaments from the language of Hebrewand Greekin to Ukrainianre-translated (1993). Old Testament. Kyiv : Ukrainian Bible Society. 296 p. [in Ukrainian].
- Glyva, E. (2006). Ontolohichnyi obraz liudyny v tvorchosti Hryhoriia Skovorody [Ontological image of man in the works of Hryhoriy Skovoroda]. Kyiv : Publishing House LLC «KMM». 256 p. [in Ukrainian].
- Declaration of the principles of tolerance. Approved by resolution 5.61. UNESCO General Conference of November 16, 1995. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_503#Text
- Dubrovik-Rakhova, A. (2020). Christian Ketels: «Don't get too carried away with ratings». *Day*. October 30–31, P. 10–11.
- Law of Ukraine «On Higher Education» of July 1, 2014. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- Ivanchuk, M. G. (2004). Intehrovane navchannia: sut ta vykhovnyi potentsial (Vykhovannia osobystosti molodoho shkoliara v umovakh intehrovanoho navchannia) [Integrated learning: essence an deducational potential (Education of the personality of a young student in terms of integrated learning)]. Chernivtsi : Ruta. 360 p. [in Ukrainian].

- Кремін В. І. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі : монографія / АПН України. 2-ге вид. Київ : Т-во «Знання» України, 2010. 520 с.
- Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-gromadyanskoyi-osviti-v-ukrayini>
- Петроє О. М. Соціальний діалог у соціальному управлінні: європейський досвід та управлінські реалії : монографія. Київ : НАДУ, 2012. 304 с.
- Пірен М. І. Просвітницька робота в територіальній громаді: професійно-світоглядні засади реалізації : навч. посіб.–практикум. Чернівці : Чернів. нац. ун-т імені Ю. Федьковича, 2018. 360 с.
- Пірен М. І. Стратегія управлінської культури в соціальній роботі територіальних громад : навч. посіб.–практикум. Чернівці : Технодруk, 2017. 328 с.
- Пірен М. І. Сучасна освітня парадигма особистості фахівця задля сталого розвитку України : навч. посіб.–практикум. Чернівці : Технодруk, 2020. 288 с.
- Пірен М. І. Феномен духовності в культурі публічного врядування у територіальних громадах: соціопсихологічний аналіз : навч. посіб.–практикум. Чернівці : Технодруk, 2018. 272 с.
- Розвиток системи неперервної освіти в контексті суспільних трансформацій ХХІ століття : кол. моногр. / за ред. М. І. Іванчук. Чернівці : Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2016. 400 с.
- Сковорода Г. Буквар миру. Книга для сімейного читання. Харків : Клуб дозвілля, 2015. 317 с.
- Філіпчук Г. Національна ідентичність: культурно-освітній вимір : монографія. Чернівці : Друk Арт, 2016. 304 с.
- Science Education for Responsible Citizenship. Report to the European Commission of the expert group on science education, 2015. URL: http://ec.europa.eu/research/swafs/pdf/pub_science_education/KI-NA-26-839-EN-N.pdf
- The concept of development of civic education in Ukraine / Cabinet of Ministers of Ukraine. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated October 3, 2018 № 710-r. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-gromadyanskoyi-osviti-v-ukrayini/16>
- Kremen, V. I. (2010). Filosofiia liudynotsentryzmu v osvithnomu prostori [Philosophy of anthropocentrism in the educational space] : monograph / Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. 2nd type. Kyiv, 520 p. [in Ukrainian].
- National strategy for the development of education in Ukraine until 2021. Decree of the President of Ukraine of June 25, 2013 № 344/2013. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-rozvitku-gromadyanskoyi-osviti-v-ukrayini>
- Petroye, O. M. (2012). Sotsialnyi dialoh u sotsialnomu upravlinni: Yevropeyskyi dosvid ta upravlinski realii [Social dialogue in social management: European experience and management realities] : monograph. Kyiv : NAPA, 304 p. [in Ukrainian].
- Piren, M. I. (2018). Prosvitnytska robota v terytorialnii hromadi: profesiino-svitohliadni zasady realizatsii [Educational work in the territorial community: professional and ideological principles of implementation] : textbook manual–workshop. Chernivtsi : Chernivtsi National University named after Yu. Fedkovych, 360 p. [in Ukrainian].
- Piren, M. I. (2017). Stratehiia upravlinskoj kultury v sotsialnii roboti terytorialnykh hromad [Strategy of managerial culture in social work of territorial communities] : textbook. manual–workshop. Chernivtsi : Technodruk, 328 p.
- Piren, M. I. (2020). Suchasna osvitianska paradyhma osobystosti fakhivtsia zadlia staloho rozvytku Ukrainy [Modern educational paradigm of the personality of a specialist for the sustainable development of Ukraine] : (textbook–workshop. Chernivtsi : Technodruk, 288 p. [in Ukrainian].
- Piren, M. I. (2018). Fenomen dukhovnosti v kulturi pbulichnoho vriaduvannia u terytorialnykh hromadakh: sotsiopsykholohichni analiz [The phenomenon of spirituality in the culture of public governance in territorial communities: socio-psychological analysis]: textbook manual–workshop. Chernivtsi : Technodruk, 272 p. [in Ukrainian].
- Rozvytok systemy neperervnoi osvity v konteksti suspilnykh transformatsii KhKhI stolittia [Development of the system of continuing education in the context of social transformations of the XXI century] : collective monograph / ed. M. G. Ivanchuk. Chernivtsi : Chernivtsi National University named after Yu. Fedkovych, 2016. 400 p. [in Ukrainian].
- Skovoroda, H. (2015). Bukvar myru [Primer of peace]. A book for family reading. Kharkiv : Leisure Club. 317 p. [in Ukrainian].
- Filipchuk, G. (2016). Natsionalna identychnist: kulturno-osvitnii vymir [National identity: cultural and educational dimension] : monograph. Chernivtsi : Друk Арт, 304 p. [in Ukrainian].
- Science Education for Responsible Citizenship. Report to the European Commission of the expert group on

science education, 2015. URL: http://ec.europa.eu/research/swafs/pdf/pub_science_education/KI-NA-26-839-EN-N.pdf)

Пірен Марія Іванівна,

доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та соціальної роботи, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,

58013, Україна, м. Чернівці, вул. Рівненська, 14

Петроє Ольга Михайлівна,

доктор наук з державного управління, доцент, директор Інституту експертно-аналітичних та наукових досліджень, Національна академія державного управління при Президенті України,

04107, Україна, м. Київ, вул. Академіка Ромоданова, 12/2

Іванчук Марія Георгіївна,

доктор психологічних наук, професор, заслужений працівник освіти, професор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича,

58013, Україна, м. Чернівці, вул. Рівненська, 14

Цитування: Пірен М. І., Петроє О. М., Іванчук М. Г. Роль освіти як чинника мотивації громадян на єдність, толерантність і мир в управлінській культурі проблемного світу. *Вісн. НАДУ. Серія «Державне управління»*. 2020. № 4 (99). С. 21–27.

Стаття надійшла: 24.11.2020

Схвалено до друку: 16.12.2020

Piren, Marija I.,

Doctor of Sociological Sciences, Professor, Professor of Department of Pedagogy and Social Work, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, 14, Rivnens'ka St., Chernivtsi, 58013, Ukraine

E-mail: ven73@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0002-7225-1242>

Petroye, Olha M.,

Doctor of Science of Public Administration, Associate Professor, Director of Institute of Expert-Analytical and Scientific Research, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, 12/2, Akademik Romodanov St., Kyiv, 04107, Ukraine

E-mail: petroeo@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0003-2941-1455>

Ivanchuk, Mariya G.,

Doctor of Psychological Sciences, Professor, Honored Worker of Education, Professor of Chernivtsi National University Name dafter Yuri Fedkovych, 14, Rivnens'ka St., Chernivtsi, 58013, Ukraine

E-mail: maria.ivanchuk@chnu.edu.ua

<http://orcid.org/0000-0002-8104-9724>

Citation: Piren, M. I., Petroye, O. M., Ivanchuk, M. G. (2020). Rol osvity yak chynnyka motyvatsii hromadian na yednist, tolerantnist i myr v upravlinskii kulturi problemnoho svitu [Education as a factor motivating citizens for unity, tolerance and peace in the management culture of the troubled world]. *Bulletin of the NAPA. Series «Public Administration»*. Is. 4 (99). P. 21–27 [in Ukrainian].

Article received: 24.11.2020

Accepted: 16.12.2020